Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 8ης Ιουνίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Ιθαγένεια της Ένωσης — Άρθρο 21 ΣΛΕΕ — Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής εντός των κρατών μελών — Πρόσωπο που έχει συγχρόνως την ιθαγένεια του κράτους μέλους διαμονής του και του κράτους μέλους γεννήσεώς του — Αλλαγή επωνύμου στο κράτος μέλος γεννήσεως χωρίς συνήθη διαμονή στο κράτος αυτό — Όνομα που αντιστοιχεί στο όνομα γεννήσεως — Αίτηση καταχωρίσεως του ονόματος αυτού στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως του κράτους μέλους διαμονής — Απόρριψη της αιτήσεως αυτής — Αιτιολογία — Μη κτήση του ονόματος κατά τη διάρκεια συνήθους διαμονής — Ύπαρξη στο εθνικό δίκαιο άλλων διαδικασιών για την επίτευξη της αναγνωρίσεως του ονόματος αυτού»

Στην υπόθεση C-541/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Amtsgericht Wuppertal (ειρηνοδικείο του Wuppertal, Γερμανία) με απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Οκτωβρίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης την οποία κίνησε ο

Mircea Florian Freitag

παρισταμένων των:

Angela Freitag,

Vica Pavel,

Stadt Wuppertal,

Oberbürgermeister der Stadt Wuppertal,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, A. Prechal, A. Rosas (εισηγητή), C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Σεπτεμβρίου 2016,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Hellmann και T. Henze, καθώς και από την J. Mentgen,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και M. Figueiredo καθώς και από την M. Castelo-Branco,

— η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Wellman και τον R. H. Radu,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Montaguti και τον G. von Rintelen,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Νοεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 18 και 21 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας την οποία κίνησε ο Mircea Florian Freitag σχετικά με την αναγνώριση, στη Γερμανία, και την καταχώριση στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως αντικαταστάσεως του επωνύμου του με όνομα που απέκτησε νομίμως στη Ρουμανία.

Το νομικό πλαίσιο

Οι εφαρμοστέες διατάξεις του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα

3 Το άρθρο 5 του Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (εισαγωγικός νόμος του Αστικού Κώδικα), της 21ης Σεπτεμβρίου 1994 (*BGBl.* 1994 I, σ. 2494, και διορθωτικό *BGBl.* 1997 I, σ. 1061), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: EGBGB), το οποίο φέρει τον τίτλο «Προσωπική κατάσταση», ορίζει, στην παράγραφο 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, τα εξής:

«Σε περίπτωση παραπομπής στο δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας προσώπου και εφόσον το πρόσωπο αυτό έχει πολλαπλή ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους με το οποίο το εν λόγω πρόσωπο διατηρεί τον στενότερο δεσμό, ιδίως λόγω της συνήθους διαμονής ή λόγω της πορείας του βίου του. Σε περίπτωση κατά την οποία το εν λόγω πρόσωπο έχει και τη γερμανική ιθαγένεια, η ιθαγένεια αυτή κατισχύει.»

4 Το άρθρο 10 του EGBGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Όνομα», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Το όνομα φυσικού προσώπου διέπεται από το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας του προσώπου αυτού.»

5 Το άρθρο 48 του EGBGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επιλογή ονόματος κτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος της Ένωσης», ορίζει τα εξής:

«Εάν το όνομα φυσικού προσώπου διέπεται από το γερμανικό δίκαιο, το πρόσωπο αυτό δύναται, με δήλωση στο ληξιαρχείο, να επιλέξει το όνομα το οποίο έχει αποκτήσει κατά τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το οποίο έχει καταχωρισθεί στο μητρώο

προσωπικής καταστάσεως του εν λόγω κράτους μέλους, εφόσον η επιλογή αυτή δεν αντιβαίνει προδήλως σε ουσιώδεις αρχές του γερμανικού δικαίου. Η επιλογή του ονόματος ισχύει αναδρομικώς από τον χρόνο της καταχωρίσεως στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως του άλλου κράτους μέλους, εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος δηλώσει ρητώς ότι η επιλογή αυτή θα ισχύει μόνο για το μέλλον. Η δήλωση πρέπει να έχει επικυρωθεί ή περιβληθεί τον τύπο δημοσίου εγγράφου. […]»

Ο νόμος περί αλλαγής ονόματος

6 Στο γερμανικό δίκαιο, η αλλαγή ονόματος διέπεται από το δημόσιο δίκαιο, ειδικότερα από τη διαδικασία που προβλέπει ο Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen (NamÄndG) (νόμος περί αλλαγής επωνύμων και μικρών ονομάτων) της 5ης Ιανουαρίου 1938 (*RGBl.* 1938 I, σ. 9), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 54 του νόμου της 17ης Δεκεμβρίου 2008 (*BGBl.* 2008 I, σ. 2586) (στο εξής: νόμος περί αλλαγής ονόματος).

7 Το άρθρο 1 του νόμου περί αλλαγής ονόματος έχει ως εξής:

«Το επώνυμο Γερμανού υπηκόου ή απάτριδος που έχει την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του [στη Γερμανία] μπορεί να αλλάξει κατόπιν αιτήσεως.»

8 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Το επώνυμο μπορεί να αλλάξει μόνον αν η αλλαγή δικαιολογείται από σοβαρό λόγο».

9 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου περί αλλαγής ονόματος, οι συγκεκριμένες περιστάσεις που ασκούν επιρροή για την έκδοση της σχετικής αποφάσεως πρέπει να εκτιμώνται αυτεπαγγέλτως.

10 Δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, του νόμου περί αλλαγής ονόματος, η αίτηση αλλαγής επωνύμου υποβάλλεται στην κατώτερη διοικητική αρχή της περιφέρειας της κατοικίας ή διαμονής του αιτούντος.

11 Το σημείο 27, παράγραφος 1, του Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen (NamÄndVwV) (γενικός διοικητικός κανονισμός για τον νόμο περί αλλαγής επωνύμων και μικρών ονομάτων), της 11ης Αυγούστου 1980, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον διοικητικό κανονισμό της 11ης Φεβρουαρίου 2014 (BAnz. AT, της 18ης Φεβρουαρίου 2014, B2) (στο εξής: κανονισμός για τον νόμο περί αλλαγής ονόματος), έχει ως εξής:

«Το όνομα των προσώπων διέπεται λεπτομερώς και –κατ' αρχήν– εξαντλητικά από τις σχετικές διατάξεις του αστικού δικαίου. Η αλλαγή ονόματος, η οποία εμπίπτει στο δημόσιο διοικητικό δίκαιο, σκοπεί στην εξάλειψη των ζημιογόνων επιπτώσεων σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Έχει εξαιρετικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, πρέπει, κατά προτεραιότητα, να εξακριβώνεται κατά πόσον ο επιδιωκόμενος σκοπός μπορεί να επιτευχθεί με δήλωση αλλαγής ονόματος κατά το αστικό δίκαιο ή με διάταξη του αρμόδιου για ζητήματα επιτροπείας δικαστή.»

12 Το σημείο 28 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Το επώνυμο μπορεί να αλλάξει μόνον αν η αλλαγή δικαιολογείται από σοβαρό λόγο. Σοβαρός λόγος υφίσταται οσάκις το έννομο συμφέρον του αιτούντος […] για αλλαγή του ονόματος υπερτερεί έναντι των ενδεχομένως αντιθέτων εννόμων συμφερόντων άλλων ενδιαφερομένων […] και των σχετικών με το όνομα αρχών που απορρέουν από τη νομοθεσία, στις οποίες συγκαταλέγονται η κοινωνικής φύσεως ρυθμιστική λειτουργία του ονόματος και το δημόσιο συμφέρον περί διατηρήσεως του δοθέντος ονόματος […]».

13 Το σημείο 31 του εν λόγω κανονισμού έχει ως ακολούθως:

«Εφόσον από τη στάθμιση που πρέπει να πραγματοποιείται κατά τα οριζόμενα στο σημείο 28 προκύπτει υπέρτερο έννομο συμφέρον του αιτούντος για αλλαγή του επωνύμου και, συνεπώς, υφίσταται σοβαρός λόγος για αλλαγή του ονόματός του, η αίτηση πρέπει, κατά κανόνα, να γίνεται δεκτή. Στοιχεία που ελήφθησαν ήδη υπόψη κατά τη στάθμιση για τη διαπίστωση της συνδρομής σοβαρού λόγου δεν μπορούν πλέον να ληφθούν υπόψη ως λόγοι εκτιμώμενοι κατά διακριτική ευχέρεια. Εφόσον δεν υφίσταται σοβαρός λόγος που να δικαιολογεί την αλλαγή ονόματος, η αίτηση είναι απορριπτέα.»

14 Το σημείο 49 του κανονισμού για τον νόμο περί αλλαγής ονόματος προβλέπει τα εξής:

«Όταν Γερμανός υπήκοος που έχει και την ιθαγένεια άλλου κράτους φέρει, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού, του οποίου είναι επίσης υπήκοος, επώνυμο διαφορετικό από εκείνο που υποχρεούται κατά νόμο να φέρει εντός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του νόμου, αυτή η διαφοροποίηση ως προς το όνομα μπορεί να αρθεί με την αλλαγή του επωνύμου που υποχρεούται να φέρει εντός του κατά τόπον πεδίου εφαρμογής του γερμανικού νόμου, το οποίο αντικαθίσταται από το επώνυμο που υποχρεούται να φέρει δυνάμει του δικαίου του άλλου κράτους. Αντιθέτως, σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος οφείλει να εγκαταλείψει το άλλο επώνυμο, θα πρέπει να απευθυνθεί στις αρχές του κράτους του οποίου είναι επίσης υπήκοος.»

15 Εάν η αρμόδια διοικητική αρχή αρνηθεί την αλλαγή ονόματος, κατά της απορριπτικής της σχετικής αιτήσεως αποφάσεως χωρούν τα ένδικα βοηθήματα του διοικητικού δικαίου. Εάν, αντιθέτως, η αρμόδια διοικητική αρχή δεχθεί την αίτηση αλλαγής επωνύμου, διασφαλίζει ότι η αλλαγή ονόματος θα οδηγήσει σε επικαιροποίηση του μητρώου προσωπικής καταστάσεως ή θα καταχωρισθεί σε αυτό.

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

16 Ο αιτών της κύριας δίκης γεννήθηκε στις 25 Απριλίου 1986 στη Ρουμανία με το επώνυμο Pavel. Είναι τέκνο της Angela Freitag και του Vica Pavel, Ρουμάνων υπηκόων, και έχει τη ρουμανική ιθαγένεια.

17 Μετά το διαζύγιο των γονέων του, η μητέρα του συνήψε νέο γάμο με Γερμανό υπήκοο φέροντα το επώνυμο Freitag.

18 Με δικαστική απόφαση της 21ης Μαΐου 1997, ο τελευταίος υιοθέτησε τον αιτούντα της κύριας δίκης, ο οποίος απέκτησε έτσι τη γερμανική ιθαγένεια και φέρει έκτοτε το επώνυμο Freitag.

19 Με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου του Brasov (Ρουμανία) της 9ης Ιουλίου 2013, το επώνυμο του αιτούντος της κύριας δίκης άλλαξε και πάλι, μετά από αίτησή του, σε Pavel. Κατά τον χρόνο που έλαβε χώρα η διαδικασία αλλαγής ονόματος στη Ρουμανία, ο αιτών της κύριας δίκης είχε τη συνήθη διαμονή του στη Γερμανία.

20 Στη συνέχεια, ο αιτών της κύρια δίκης απευθύνθηκε στο Standesamt der Stadt Wuppertal (ληξιαρχείο του Wuppertal, Γερμανία) προσκομίζοντας το νέο ρουμανικό διαβατήριό του, το οποίο εκδόθηκε με το επώνυμο Pavel, και ζήτησε να αναγνωριστεί η αλλαγή ονόματος και από το γερμανικό δίκαιο και να συμπληρωθεί αναλόγως η αφορώσα τον ίδιο εγγραφή στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως.

21 Το ληξιαρχείο του Wuppertal και ο Oberbürgermeister der Stadt Wuppertal (δήμαρχος του Wuppertal, Γερμανία), ενεργών ως κατώτερη εποπτεύουσα αρχή του ληξιαρχείου, διατηρώντας αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα καταχωρίσεως μεταγενέστερης πράξεως στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως, έφεραν την υπόθεση ενώπιον του Amtsgericht Wuppertal (ειρηνοδικείο του Wuppertal, Γερμανία).

22 Κατά το αιτούν δικαστήριο, στο μέτρο που ο αιτών της κύριας δίκης είχε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής ονόματος στη Ρουμανία, τη συνήθη διαμονή του στη Γερμανία, δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί το άρθρο 48 του EGBGB, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή θέτει ως προϋπόθεση της δυνατότητας επιλογής, με δήλωση στο ληξιαρχείο, ονόματος που έχει αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος της Ένωσης να έχει αποκτηθεί το εν λόγω όνομα κατά τη διάρκεια συνήθους διαμονής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, προϋπόθεση που δεν πληρούται εν προκειμένω.

23 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι δεν είναι δυνατή ούτε η κατ' αναλογίαν εφαρμογή του άρθρου 48 του EGBGB. Όπως προκύπτει από έγγραφα σχετικά με τη νομοθετική διαδικασία, ο νομοθέτης είχε τη βούληση, μεταξύ άλλων, να θέσει σε εφαρμογή τις απαιτήσεις που απορρέουν από την απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2008, Grunkin και Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), ενώ είχε επίγνωση ότι η διάταξη αυτή δεν καταλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις διαφοράς επωνύμου.

24 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ απαιτούν την αναγνώριση της πραγματοποιηθείσας σε άλλο κράτος μέλος αλλαγής ονόματος όταν ο ενδιαφερόμενος δεν έχει μεν τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, αλλά συνδέεται με άλλον τρόπο με αυτό, λόγω της διπλής του ιθαγένειας.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Wuppertal (ειρηνοδικείο του Wuppertal) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ την έννοια ότι οι αρχές κράτους μέλους είναι υποχρεωμένες να αναγνωρίζουν την αλλαγή ονόματος ενός υπηκόου αυτού του κράτους μέλους, όταν ο τελευταίος είναι ταυτοχρόνως υπήκοος και άλλου κράτους μέλους στο οποίο, με αλλαγή ονόματος που δεν συνδέεται με οικογενειακού δικαίου μεταβολή προσωπικής καταστάσεως, ανέκτησε το αρχικό του επώνυμο γεννήσεως, παρόλο που η κτήση του ονόματος αυτού δεν πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της συνήθους διαμονής του ενδιαφερομένου στο άλλο κράτος μέλος και έγινε κατόπιν δικής του αιτήσεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

26 Προκαταρκτικώς, πρέπει να αναφερθεί ότι το αιτούν δικαστήριο, ζητώντας, με το ερώτημά του, να διευκρινιστεί κατά πόσον τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ αποκλείουν την άρνηση αναγνωρίσεως, εκ μέρους των αρμόδιων αρχών κράτους μέλους, του επωνύμου που έχει νομίμως αποκτηθεί, από υπήκοο του εν λόγω κράτους μέλους, σε άλλο κράτος μέλος του οποίου αυτός είναι επίσης υπήκοος, ενόσω δεν είχε τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω άλλο κράτος μέλος, στηρίζεται στο άρθρο 48 του EGBGB.

27 Πρέπει να επισημανθεί ότι, στην αίτησή του, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει την ύπαρξη διακριτής διαδικασίας, διεπόμενης από το δημόσιο δίκαιο, η οποία προβλέπεται από τον νόμο περί αλλαγής ονόματος και παρέχει τη δυνατότητα να ζητηθεί από τη διοικητική αρχή η αλλαγή του ονόματος, την ύπαρξη δε της διαδικασίας αυτής υπογραμμίζουν και η Γερμανική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

28 Αυτή η προβλεπόμενη από τον νόμο περί αλλαγής ονόματος διαδικασία είναι, κατά την άποψη της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εφαρμοστέα σε περίπτωση όπως αυτή του αιτούντος της κύριας δίκης, στο μέτρο που ο εν λόγω αιτών, έστω και αν το άρθρο 48 του EGBGB είναι, κατ' αρχήν, εφαρμοστέο στην περίπτωσή του, δεν πληροί την προϋπόθεση της συνήθους διαμονής σε άλλο κράτος μέλος που απαιτεί η διάταξη αυτή. Κατά την άποψη της Γερμανικής Κυβερνήσεως, η προβλεπόμενη στον νόμο

περί αλλαγής ονόματος διαδικασία παρέχει στον ευρισκόμενο σε κατάσταση παρόμοια με αυτή του αιτούντος της κύριας δίκης τη δυνατότητα κτήσεως του δικαιώματος να φέρει το όνομα που απέκτησε δυνάμει του δικαίου άλλου κράτους μέλους υποβάλλοντας σχετική αίτηση ενώπιον της αρμόδιας διοικητικής αρχής.

29 Στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, εναπόκειται στο τελευταίο να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Betriu Montull,C-5/12, EU:C:2013:571, σκέψη 40).

30 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά, κατ' ουσίαν, το ζήτημα κατά πόσον τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αποκλείουν την άρνηση του ληξιαρχείου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να καταχωρίσει στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως το όνομα το οποίο απέκτησε νομίμως υπήκοος αυτού του κράτους μέλους σε άλλο κράτους μέλος, του οποίου είναι επίσης υπήκοος, και το οποίο αντιστοιχεί στο όνομα γεννήσεώς του, βάσει διατάξεως του εθνικού δικαίου η οποία εξαρτά τη δυνατότητα αιτήσεως μιας τέτοιας καταχωρίσεως με δήλωση στο ληξιαρχείο από την προϋπόθεση να έχει αποκτηθεί το όνομα αυτό κατά τη διάρκεια συνήθους διαμονής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, μολονότι άλλες διατάξεις του εθνικού δικαίου παρέχουν στον εν λόγω υπήκοο τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση αλλαγής ονόματος σε άλλη αρχή, η οποία δύναται να αποφανθεί κατά διακριτική ευχέρεια επί της εν λόγω αιτήσεως.

31 Πρέπει να προστεθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 21 ΣΛΕΕ δεν κατοχυρώνει απλώς το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών αλλά επίσης απαγορεύει γενικώς τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας. Κατά συνέπεια, η κατάσταση του αιτούντος της κύριας δίκης πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της διατάξεως αυτής και μόνον (απόφαση της 12ης Μαΐου 2011, Runevič-Vardyn και Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, σκέψη 65· βλ., κατ'. αναλογίαν, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2016:401, σκέψη 34).

Επί του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης

32 Κατ' αρχάς, θα πρέπει να εξεταστεί αν η κατάσταση του αιτούντος της κύριας δίκης εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, ειδικότερα, των κανόνων που διέπουν την άσκηση από πολίτη της Ένωσης του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και των κανόνων που απαγορεύουν τις δυσμενείς διακρίσεις.

33 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, μολονότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, οι κανόνες περί της ληξιαρχικής καταχωρίσεως του επωνύμου φυσικού προσώπου εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα κράτη μέλη οφείλουν, πάντως, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, να συμμορφώνονται προς το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, προς τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ελευθερία όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών (αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2003, Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, σκέψη 25 της 14ης Οκτωβρίου 2008, Grunkin και Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, σκέψη 16· της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Sayn-Wittgenstein,C-208/09, EU:C:2010:806, σκέψεις 38 και 39 της 12ης Μαΐου 2011, Runevič-Vardyn και Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, σκέψη 63, καθώς και της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2016:401, σκέψη 32).

34 Κατά πάγια νομολογία, υφίσταται σύνδεσμος με το δίκαιο της Ένωσης προκειμένου για πρόσωπα τα οποία είναι υπήκοοι ενός κράτους μέλους και διαμένουν νομίμως εντός άλλου κράτους μέλους (απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, Garcia Avello,C-148/02, EU:C:2003:539, σκέψη 27). Αυτό

συμβαίνει στην περίπτωση του αιτούντος της κύριας δίκης, ο οποίος έχει τη ρουμανική ιθαγένεια και διαμένει στο έδαφος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της οποίας είναι επίσης υπήκοος.

Επί της υπάρξεως περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας κατά την έννοια του άρθρου 21 ΣΛΕΕ

35 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα κρίνει ότι εθνική ρύθμιση η οποία περιάγει σε δυσμενή θέση ορισμένους ημεδαπούς για τον λόγο και μόνον ότι άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος συνιστά περιορισμό των ελευθεριών που διασφαλίζει σε κάθε πολίτη της Ένωσης το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 2008, Grunkin και Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, σκέψη 21 της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Sayn-Wittgenstein,C-208/09, EU:C:2010:806, σκέψη 53· της 12ης Μαΐου 2011, Runevič-Vardyn και Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, σκέψη 68, καθώς και της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2016:401, σκέψη 36).

36 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η άρνηση των αρχών κράτους μέλους να αναγνωρίσουν το όνομα ημεδαπού ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και έχει και την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλος, όπως το όνομα αυτό καθορίσθηκε στο δεύτερο αυτό κράτος μέλος, δύναται να παρακωλύσει την άσκηση του κατά το άρθρο 21 ΣΛΕΕ δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών. Πράγματι, λόγω διαφοράς μεταξύ δύο ονομάτων που αφορούν το ίδιο πρόσωπο ενδέχεται να προκληθεί σύγχυση και να ανακύψουν προβλήματα (βλ., συναφώς, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2010:401, σκέψη 37).

37 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι σε πολλές συναλλαγές της καθημερινής ζωής, τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο, απαιτείται η απόδειξη της ταυτότητας, επιπλέον δε, όταν πρόκειται για οικογένεια, η απόδειξη της φύσεως των οικογενειακών δεσμών που συνδέουν τα διάφορα μέλη της (αποφάσεις της 12ης Μαΐου 2011, Runevič-Vardyn και Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, σκέψη 73, καθώς και της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2016:401, σκέψη 43).

38 Για ένα πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια δύο κρατών μελών, όπως ο αιτών της κύριας δίκης, υφίσταται συγκεκριμένος κίνδυνος, λόγω του γεγονότος ότι φέρει δύο διαφορετικά ονόματα, εν προκειμένω τα ονόματα Pavel και Freitag, να υποχρεωθεί να άρει αμφιβολίες ως προς την ταυτότητά του, τη γνησιότητα των εγγράφων που υποβάλλει ή την πιστότητα του περιεχομένου τους, πράγμα που συνιστά, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, περίσταση δυνάμενη να παρακωλύσει την άσκηση του δικαιώματος που απορρέει από το άρθρο 21 ΣΛΕΕ (βλ. αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Sayn-Wittgenstein,C-208/09, EU:C:2010:806, σκέψη 70, και της 2ας Ιουνίου 2016, Bogendorff von Wolffersdorff,C-438/14, EU:C:2016:401, σκέψη 40).

39 Κατά συνέπεια, η άρνηση του ληξιαρχείου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να καταχωρίσει στα μητρώα προσωπικής καταστάσεως το όνομα που αποκτήθηκε νομίμως από υπήκοο του κράτους μέλους αυτού σε άλλο κράτος μέλος, του οποίου αυτός έχει επίσης την ιθαγένεια, άρνηση στηριζόμενη σε διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία εξαρτά τη δυνατότητα να ζητηθεί η καταχώριση αυτή με δήλωση ενώπιον του ληξιαρχείου από την προϋπόθεση το εν λόγω όνομα να έχει αποκτηθεί στο πλαίσιο συνήθους διαμονής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, είναι ικανή να παρακωλύσει την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 21 ΣΛΕΕ.

40 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, εντούτοις, ότι, εφόσον το γερμανικό δίκαιο προβλέπει άλλες νομικές βάσεις για την αλλαγή ονόματος κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, δηλαδή τις σχετικές διατάξεις του νόμου περί αλλαγής ονόματος, διαφορά ως προς το επώνυμο δεν μπορεί να δημιουργήσει εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νόμου περί αλλαγής ονόματος εξαρτά μεν την αλλαγή αυτή από την προϋπόθεση

να δικαιολογείται η αλλαγή από σοβαρό λόγο, από το σημείο όμως 49 του κανονισμού για τον νόμο περί αλλαγής ονόματος προκύπτει ότι η εξάλειψη διαφοράς επωνύμου στην περίπτωση Γερμανών υπηκόων με διπλή ιθαγένεια αποτελεί τέτοιο σοβαρό λόγο. Επομένως, σε μια περίπτωση όπως αυτή την οποία αφορά η κύρια δίκη, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να επιτύχει την αναγνώριση του ονόματος που απέκτησε νομίμως στο έτερο κράτος μέλος υποβάλλοντας, σύμφωνα με τον νόμο περί αλλαγής ονόματος, αίτηση ενώπιον της αρμόδιας διοικητικής αρχής.

41 Συναφώς, προκειμένου να μπορεί ρύθμιση, όπως η γερμανική ρύθμιση σχετικά με το όνομα, λαμβανόμενη υπόψη συνολικώς, να θεωρηθεί σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει οι διατάξεις ή η εσωτερική διαδικασία που παρέχουν τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως αλλαγής ονόματος να μην καθιστούν αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το άρθρο 21 ΣΛΕΕ. Κατ' αρχήν, ελάχιστη σημασία έχει, από την άποψη του δικαίου της Ένωσης, να προσδιοριστεί η εθνική διάταξη ή η εσωτερική διαδικασία δυνάμει της οποίας ο αιτών μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του όσον αφορά το όνομά του.

42 Συγκεκριμένα, εφόσον δεν υφίσταται ρύθμιση της Ένωσης για την αλλαγή επωνύμου, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίσει τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για τη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες έλκουν από το δίκαιο της Ένωσης, εφόσον, αφενός, αυτές οι διαδικασίες δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που αφορούν δικαιώματα αντλούμενα από την εσωτερική έννομη τάξη (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ. μεταξύ άλλων, κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, Eman και Sevinger, C-300/04, EU:C:2006:545, σκέψη 67· της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041, σκέψη 75, καθώς και της 8ης Μαρτίου 2017, Euro Park Service,C-14/16, EU:C:2017:177, σκέψη 36).

43 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον μπορεί το ίδιο να θέσει σε εφαρμογή τα δικαιώματα που απονέμει το άρθρο 21 ΣΛΕΕ και να αναγνωρίσει το δικαίωμα του αιτούντος να αναγνωριστεί το όνομα που απέκτησε υπό συνθήκες όμοιες με αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, ή κατά πόσον πρέπει ο αιτών της κύριας δίκης να προσφύγει στη διαδικασία δημοσίου δικαίου που προβλέπει ο νόμος περί αλλαγής ονόματος.

44 Όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εξάλειψη της διαφοράς επωνύμου αποτελεί «σοβαρό λόγο» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, του νόμου περί αλλαγής ονόματος. Εξάλλου, η εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν οι αρμόδιες γερμανικές αρχές δεν θέτει εν αμφιβόλω την άσκηση των δικαιωμάτων που αντλεί από το άρθρο 21 ΣΛΕΕ υπήκοος όπως ο αιτών της κύριας δίκης.

45 Πρέπει, συναφώς, να υπογραμμιστεί ότι μια τέτοια εξουσία εκτιμήσεως πρέπει να ασκείται από τις αρμόδιες αρχές κατά τρόπο διασφαλίζοντα την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου 21 ΣΛΕΕ.

46 Είναι ιδιαιτέρως σημαντικό η υφιστάμενη στο γερμανικό δίκαιο διαδικασία η οποία παρέχει τη δυνατότητα αλλαγής ονόματος να δύναται να διασφαλίσει ότι, υπό συνθήκες όμοιες με αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, υπό τις οποίες ο ενδιαφερόμενος διατηρεί με το άλλο κράτος μέλος, στο οποίο απέκτησε το όνομά του, άλλο σύνδεσμο πλην της συνήθους διαμονής, όπως είναι η ιθαγένεια, θα δύναται να γίνει δεκτή η ύπαρξη «σοβαρού λόγου», προκειμένου να καταστεί δυνατή η αναγνώριση του κτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος ονόματος.

47 Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αποκλείει την άρνηση του ληξιαρχείου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να καταχωρίσει στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως το όνομα το οποίο απέκτησε νομίμως υπήκοος αυτού του κράτους μέλους σε άλλο κράτος μέλος του οποίου αυτός είναι επίσης υπήκοος και το οποίο αντιστοιχεί στο όνομα γεννήσεώς του, άρνηση στηριζόμενη σε διάταξη του

εθνικού δικαίου η οποία εξαρτά τη δυνατότητα να επιτευχθεί μια τέτοια καταχώριση με δήλωση στο ληξιαρχείο από την προϋπόθεση το όνομα αυτό να έχει αποκτηθεί κατά τη διάρκεια συνήθους διαμονής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, εκτός αν το εθνικό δίκαιο περιέχει άλλες διατάξεις διασφαλίζουσες τη δυνατότητα αναγνωρίσεως του εν λόγω ονόματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 21 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αποκλείει την άρνηση του ληξιαρχείου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να καταχωρίσει στο μητρώο προσωπικής καταστάσεως το όνομα το οποίο απέκτησε νομίμως υπήκοος αυτού του κράτους μέλους σε άλλο κράτος μέλος του οποίου αυτός είναι επίσης υπήκοος και το οποίο αντιστοιχεί στο όνομα γεννήσεώς του, άρνηση στηριζόμενη σε διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία εξαρτά τη δυνατότητα να επιτευχθεί μια τέτοια καταχώριση με δήλωση στο ληξιαρχείο από την προϋπόθεση το όνομα αυτό να έχει αποκτηθεί κατά τη διάρκεια συνήθους διαμονής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, εκτός αν το εθνικό δίκαιο περιέχει άλλες διατάξεις διασφαλίζουσες τη δυνατότητα αναγνωρίσεως του εν λόγω ονόματος.

(υπογραφές)